

Resort obrany je moje srdeční záležitost, říká

1. náměstek ministryně obrany František Šulc

11.7.2022 - Petr Třešňák | Ministerstvo obrany ČR

Pane I. náměstku, co přesně spadá do vaší gesce? Můžete přiblížit vaše hlavní priority a v čem se liší práce politického náměstka od klasického?

Mé účinkování v pozici náměstka člena vlády, kterého si paní ministryně Jana Černochová přivedla ještě společně s Danielem Blažkovcem, je pochopitelně spojeno s jejím působením. Ostatní náměstci spadají pod zákon o státní službě. Co se týče priorit, ty jsou jasně dané. Jsme tady od toho, abychom prosazovali úkoly, které si ministryně vytyčila a jež představila ve svém Desateru pro obranu. Zároveň ji zastupujeme, když je například v zahraničí nebo má jiné povinnosti, a pokud se nemůže zúčastnit jednání vlády, zastupujeme ji i tam.

V neposlední řadě máme, jako političtí náměstci, s kolegou Blažkovcem určité zmocnění k daným částem resortu. U mě to znamená, že se více zaměřuji na plánování a ekonomiku ministerstva, majetek a státní podniky a další. Sekce samozřejmě vedou jednotliví úřednickí náměstci a já s nimi spolupracuji. Má role je převážně koordinační, kdy se snažím, aby ministerstvo a jeho jednotlivé části spíše spolu kooperovaly, než si jen dopisovaly, že spolu nesouhlasí. Jako političtí náměstci hledáme optimální řešení napříč sekcemi, abychom podpořili priority paní ministryně.

Na Ministerstvo obrany jste se vrátil po osmi letech. Můžete říci, co vás po vašem návratu nejvíce překvapilo a jak moc se za osm let práce v resortu změnila?

Jednoduše se váš dotaz nedá paušalizovat. Změn se zde událo relativně dost, ale na druhou stranu spousta věcí tady zůstala naprosto stejná včetně úředníků. Lidi za oněch osm let akorát zestárli, jak je na chodbách či při jednání pravidelně potkávám. Samozřejmě že se střetávám i s novými a mladými tvářemi, ale stále se mi zdá, že jsou v menšině. A právě stárnutí personálu v resortu je obecně trochu problém, protože i kvůli služebnímu zákonu, který nepokládám za šťastný, se noví zaměstnanci do státní služby příliš nehrnou. A vyšší věk se projevuje na postech v klíčových oblastech, jakými jsou například akvizice. To je pro nás velký problém. Nejedná se o to, že by starší zaměstnanci byli méně výkonní. Znepokojujícím faktorem je skutečnost, že se neodvratitelně blíží doba, kdy odejdou do důchodu a není za ně adekvátní náhrada. Prostě za zkušené matadory nemáme mladou krev, která by se mohla zaučit, než jejich starší kolegové odejdou. Onen koloběh generační výměny je poměrně komplikovaný.

Jsou ale věci, které jsme zde za mého prvního pobytu udělali, a současný resort z nich nyní čerpá. Jedná se například o Bílou knihu, na níž jsme před více než deseti lety spolupracovali. A na tomto základě se například změnila branná legislativa obecně. Poté se ji po letech podařilo prosadit, a to hodně díky snaze poslanců, mezi nimiž byla tehdy i současná ministryně obrany Jana Černochová. Po mém návratu na ministerstvo mohu říci, že za dobu od mé první mise se zde udály věci, které přinesly zlepšení, ale samozřejmě, život se vyvíjí, a proto dnes zase potřebujeme udělat další změny v legislativě, což je náš prioritní a současný úkol.

Můžete konkrétně charakterizovat některou oblast, která v resortu zůstala i po osmi letech naprosto stejná?

Bohužel se jedná o zdlouhavost některých procesů, což vůbec není šťastné. Už tenkrát trvaly velmi dlouho a v zásadě se v této oblasti vůbec nic nezlepšilo. Rigidita, neflexibilita a neochota se některými věcmi zabývat je pro organizaci smrtelná a bohužel, na ministerstvu jsem ji v řadě případů zaregistroval. Zmíním třeba problematiku předakviziční, analytické fáze, která je celá ta léta v poměrně bídném stavu, až na čestné výjimky. Jedná se o velký problém, protože když se udělá špatně předakviziční fáze, jejíž součástí je část koncepční a analytická, tak akvizice nemůže skončit dobře. A pak se vše táhne. Druhou věcí, která tady vždy existovala, je určité soupeření, rivalita mezi jednotlivými částmi resortu, respektive sekcemi. Místo toho, aby se našlo nějaké jednoduché řešení nebo se něco konkrétně domluvilo, tak se volí formální dohadování pomocí dopisů. Což jsou negativní věci, které v podstatě zůstaly stejné i po mém druhém příchodu. Vždy ale záleží na vedení, jak je schopné motivovat a tlačit lidi k tomu, aby víc vzájemně spolupracovali, než se hašteřili, a uvnitř jednoho ministerstva si tak nekonkurovali.

Určitě se ale kvůli válce na Ukrajině muselo po vašem odchodu z roku 2014 změnit vnímání veřejnosti ohledně významu obrany či bezpečnosti země...

Ano, máte naprostou pravdu. Jak politická část, tak veřejnost většinově konečně prozřela, což se umocnilo ještě napadením Ukrajiny Ruskou federací v roce 2014 a letos. Téměř všem došlo, že s Ruskem se nedá nic vyjednat. Zatímco někteří měli v této otázce jasno od roku 2008, kdy kvůli ruské agresi vypukla válka v Jižní Osetii a Rusko napadlo Gruzii, tak jiní i po anexi Krymu v roce 2014 doufali, že Rusko může být i nadále partnerem pro dialog. Nyní ohledně Ruska už málokdo váhá. Spíše si myslím, že snad úplně všichni vědí, jaké nebezpečí představuje.

Když jsem na ministerstvo přicházel před dvanácti lety na první misi, tak kvůli tehdejší ekonomické krizi převládal všeobecný názor, že se právě na obraně má nejvíce škrtnat. Tenkrát měl resort pověst, že se zde krade a armádě se kupují zbytečné drahé hračky, které stejně nikdy nebudeme potřebovat. Když není poptávka, pak se vždy škrtá snadno, protože obrana odjakživa soupeří s ostatními o stejný měšec. A ten, kdo dokáže lépe argumentovat svoji potřebu, tak má šanci nějaké peníze dostat nebo si přilepšit.

Ted' i mezinárodní situace, z níž nemám radost, neboť z války v našem sousedství a z rozpínavého agresora neplyne nic dobrého, zapříčinila, že se stále častěji hovoří o tom, že je nutné vydávat na svoji obranu dvě procenta z HDP a vše uzákonit. Když paní ministryně, tehdy jako poslankyně, dvě volební období na tuto nutnost upozorňovala, mnozí její snahu bagatelizovali. A teď, když tak činí už ve svém třetím poslaneckém období, odezvy jsou už jiné.

Hodně se za posledních dvanáct let změnil obraz armády i obrany v očích české populace. Sice v průzkumech vždy vycházelo, že armáda se u veřejnosti těší vysoké důvěře a podpoře, ale ve chvíli, kdy zjišťujete, co konkrétně jsou lidé schopni pro obranu své země obětovat či osobně bojovat za vlast, tak ochota letí rapidně dolů. A to bylo přesně i z hlediska financí, když jsme nebyli v blízkosti našich hranic svědky žádného konfliktu. Nyní mají kvůli válce na Ukrajině investice do armády mnohem vyšší podporu a pochopení ze strany lidí, než tomu bylo kdysi. Ale přesto musíme stále dobře argumentovat a vysvětlovat, proč ty peníze potřebujeme a že je vynakládáme naprosto smysluplně. Je zapotřebí rovněž zdůrazňovat, že investice do armády jsou ve prospěch všech.

Kdybyste měl vyjmenovat tři věci, které nejvíce armádu v současnosti trápí, jaké by to byly?

Občas s nadsázkou říkám, že Armáda České republiky má ode všeho kousek. Nemůžeme se bavit jen o nedokončené modernizaci. Nesmíme zapomenout i na nedokončenou výstavbu, kdy vlastně kvůli finanční nejistotě se špatně plánuje. Dochází často ke změnám a pořizují se jen kousky něčeho, které nahrazují jen určité části, což je strašně málo. Všichni si uvědomujeme, že by všeho mělo být více. Jako příklad uvedu, že když už se rozhodneme pro nákup vrtulníku systému H-1, pak všichni víme, že

pořízení čtyř bitevních vrtulníků je absolutně nedostatečné. Ale protože nebylo více peněz, pak se přijme i takový počet s tím, že se někdy další stroje dokoupí. A takových případů je velké množství.

Podívejte se třeba na pandury, které se zaváděly po roce 2010, pokud se nepletu, a vlastně teprve před rokem, před dvěma lety, se postupně přebíraly velitelské štábní, spojovací typy těchto vozidel. Takže máte techniku, která je v polovině životního cyklu, a vy k ní teprve dokupujete další. Jedná se o problém, který armádu velmi trápí.

Další věcí, která ji sužuje, je logistika ve smyslu skladových zásob, které jsou z hlediska efektivního nakládání vysoce nevýhodné. Představte si, že nakoupíte neuvěřitelné množství munice. Pokud je to chytrá munice, pak se bavíme i o milionech korun za jeden kus. A pokud nevypukne nějaká válka a vy doufáte, že ne, tak munici příliš nevyužijete. Ale náklady na skladování vám zůstávají. Proto ve chvíli, kdy nejsou peníze, je tendence nepořizovat tolik skladových zásob. Přitom se nemusí jednat jen o munici, ale třeba i o náhradní díly. Důsledkem je, že ve chvíli, kdy něco potřebujete opravit, zjistíte, že nemáte k dispozici náhradní díly a půl roku čekáte na kabel.

Jako třetí problém vidím takový přílišný optimismus, na který upozorňuje i paní ministryně. Historicky víte, že složitější systém nevysoutěžíte dřív než za čtyři či pět let. A přesto se do plánů a do rozpočtu dají peníze s tím, že je budete utrácet do dvou let. Tedy že za tuto dobu projekt získáte a vše potřebné vyřídíte. Ale zjevně se tak nestane. Potom vám nezbyde nic jiného, než že přehazujete peníze v rozpočtu nahoru, dolů, z akce na akci, a tím si vlastně plánování sami likvidujeme. Dobrovolně se připravujeme o řád, který je u financování nutný, respektive u vydávání peněz. Takže my přesně víme, kdo a kdy má co přesně udělat, ale nikdo tyto procesy nedodržuje. Už během mého prvního působení mě tady fascinovalo, kolik lidí stráví spoustu času nad vytvářením ročního plánu a jak se následně pak mění. Klidně bych si tipnul, že se jedná o úpravy z více než padesáti procent. Pokud se ovšem dostanu na takové číslo, potom statisticky už nemá cenu takový plán dělat.

Na květnovém fóru s americkými zbrojními giganty v Praze jste uvedl, že česká armáda se chce zbavit zastaralé techniky ještě z dob sovětské éry. Je možné už říci, zda rokování s partnery v této oblasti přineslo konkrétní výsledky?

Jasným výsledkem je dar od Němců, kteří nám věnovali patnáct tanků Leopard 2A4, které přispějí k modernizaci tankového vojska. Rozhodně to ale není o darech. Klíčové pro nás je, abychom si plnili své domácí úkoly, než něco nakoupíme. Opravdu to není tak, že se jen tak rozhodnu a koupím tank. Navíc zmiňované výměny nejsou vůbec jednoduchou záležitostí.

Samozřejmě je snaha, aby se doplnily helikoptéry, neboť jich máme skutečně málo. Máme ruské vrtulníky Mi-171 transportní. Věříme, že z USA získáme nějaké bitevní vrtulníky navíc, což by nám velmi pomohlo. Problémem ovšem je, že kapacitně ruské vrtulníky Mi-171 těžko nahradíte, protože americké háčko je menší. A my musíme řešit, jak kapacitu velkých vrtulníků nahradíme, a to není jednoduché. Možností je sice více, ale všechny stojí nějaké peníze. I přesto, že vláda deklarovala nárůst prostředků a snažíme se fungovat efektivně, tak navýšení peněz nebude stačit.

To je první věc, druhý bod se týká připravenosti akcí. Přestože resort od roku 2015 sliboval na obranu dvě procenta DPH, tak stále pracoval při plánování s číslem 1,6 procenta. I tak se nárůst finančních prostředků dá absorbovat, ale vše je mnohem komplikovanější, neboť menší a některé větší akce nemáte připravené a nejsou hotové všechny dokumenty. Do seznamu jsme tak nedávali žádné akce, které by se dělaly od začátku, protože bychom to nestihli. Vždyť délka samotné akvizice v resortu se průměrně pohybuje kolem pěti set dní.

V tomto kontextu bych rád zmínil, že kabinet Petra Fialy chce výdaje na obranu zvýšit od roku 2025 a krok prosadit v legislativním zakotvení. Je tedy podle vás skutečně reálné, aby

země už za tři roky odváděla na obranu dvě procenta HDP?

Vyřčený politický závazek ohledně dvou procent je strašně důležitý. Nejedná se jen o číslo dvou procent, ale primární je vůle uvedená procenta na obranu skutečně vydávat. Jakým způsobem zmíněné plány může ohrozit třeba energetická krize, nechci opravdu spekulovat, protože věřím tomu, že onen závazek, který byl opakovaně vyjádřený a je ve vládních dokumentech a pracujeme na jeho uskutečnění, je realitou.

Jestliže teď hospodaříme s rozpočtem 90 miliard korun plus, tak příští rok by podle střednědobých výdajových rámců měla částka činit 110 miliard, následně 130 miliard a v roce 2025 by se částka měla vyšplhat až na 150 miliard korun plus. Ono plus vyjadřuje nejasnost, o kolik čísla zvýší inflace. Pokud bychom chtěli celý proces zrychlit a dvě procenta odvádět už v roce 2024, o čemž hovořil premiér Petr Fiala 21. května po setkání s prezidentem Milošem Zemanem, nárůst by během dvou let vyletěl na 60 miliard plus. Rozpočet na obranu by za dva roky raketově vzrostl o dvě třetiny, což je obrovská částka. Není problém, aby armáda uvedenou částku nebyla schopna absorbovat, ale abychom plánované nárůsty byly schopni smysluplně naplnit.

Co by nám v této situaci mohlo pomoci, je investiční fond pro obranu, který by měl být představen a snad i schválen jako zvláštní zákon. Měl by mít ten efekt, že stát s uvedenými prostředky bude moci nakládat, dokud my budeme mít přidělené prostředky, takže budeme moci zahájit předakviziční a akviziční proces dle zákona. Ale čerpat budeme až v okamžiku, kdy skutečně dojde k uzavření kontraktu. To znamená, že peníze nikde nebudou ležet ladem a stát s nimi bude moci nakládat. Nicméně my budeme mít garantované, že je dostaneme. Takový zákon by měl pomoci, aby se neopakoval třeba projekt MADR. Pokud ho děláte v několika letech, pak zjistíte, že jste ho měl ve třech až čtyřech rozpočtech. A ani jeden rok se z něj nevyčerpalo nic, takže jste částky jen různě přehazoval. Právě investiční fond pro obranu by měl umožnit, že vyšší částky na strategické projekty budou jasně definované a schválené vládou. Pak by se prostředky skutečně začaly vynakládat až v okamžiku, kdy budou zapotřebí a nebudou přímou součástí rozpočtu. Odbourá se tak tlak, že každý rok musíte za každou cenu částky utratit.

Pojďme ale k armádě. Nejenom odbornou, ale i laickou veřejností rezonuje zvolení brigádního generála Karla Řehky, který se 1. července ujal funkce náčelníka GŠ AČR. Jak tuto volbu vnímáte vy?

Nezastírám, že jeho zvolení je pro mnohé velkým překvapením. Nicméně jsem naprosto přesvědčen, že Karel Řehka je pro vedení české armády dobře připraven. Znáám ho dlouhá léta a vím, o čem mluvím. Má bohaté zkušenosti, které se netýkají jen speciálních operací, byl zástupcem velitele Mnohonárodní divize severovýchod v polském Elblagu, téměř z ničeho vybudoval NÚKIB (Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost), což nebyl lehký úkol. A armádu zná a těší se zde podle mého názoru i respektu. Myslím si, že Karel Řehka je dobrou volbou.

Armádní generál Aleš Opatá po čtyřech letech naopak velící post české armády opouští. Jak byste zhodnotil ze svého pohledu jeho působení?

S panem generálem Opatou se znám opravdu hodně dlouho. Vždy jsem na něm obdivoval a respektoval jeho buldočí povahu a zároveň jeho odbornost. Zaujal mě už jako novináře, kdy jsem s ním dělal rozhovory. Žádné téma ho nikdy nezaskočilo. Při mé první misi na Ministerstvu obrany jsme se pochopitelně často potkávali a vedli debaty ohledně Bílé knihy o obraně i o různých změnách. Když se stal náčelníkem Generálního štábu, tak jsem ho ve funkci velmi podporoval. Myslím si, že odvedl velký kus práce nejen v české armádě, ale i v resortu obrany. Jeho stopa tu bude vždy znát a co víc, určitě se na ni bude dobře navazovat.

Zmínil jste, že kvůli válce na Ukrajině stoupl kredit naší armády v očích veřejnosti. V Ralsku se ale proti resortu zvedla vlna odporu, proti jsou i starostové z okolí. Armáda ČR zde totiž chce získat zpět Letiště Hradčany. Jak těžké bude najít v této věci kompromis a už jste jako resort rokovali se starosty z regionu Ralska?

Než se informace o našem záměru získat letiště v Ralsku objevila v tisku, tak proběhlo jednání s hejtmánem Libereckého kraje Martinem Půtou. Na rokování jsme vystoupili s tím, že náš plán by kraji i pomohl, protože kraj sice letiště získal, ale dodneška pro něj nenašel smysluplné využití, které by ještě k tomu bylo výdělečné. Za resort jsme chtěli nabídnout, že bychom letiště odkoupili. Návrh jsme přednesli i po debatě s tehdejšími náčelníkem Generálního štábu Alešem Opatou, který říkal, že by letiště dávalo smysl pro výsadkový výcvik, jenž tam v minulosti probíhal. Při jednání jsme zdůrazňovali, že pokud bude kraj ochoten, pak bychom si letiště vzali zpátky. A na zmiňovaném rokování kraj neřekl ne.

Jenže pak kolem letiště v Ralsku vypukla úplně nesmyslná hysterie, která byla záměrně přiživovaná. Se starosty z regionu Ralska jsme se několikrát sešli a vše probírali. Naše pozice je taková, že si letiště klidně vezmeme. Předpokládáme, že by tam neprobíhalo nic jiného, než k čemu letiště už dříve sloužilo, to znamená, uskutečňoval by se zde několikrát do roka výsadkový výcvik. Žádná jiná zátěž v podobě natrvalo umístěných letadel by v Ralsku nebyla. Ani s žádnou leteckou základnou tam nepočítáme. Pokud někdo něco takové tvrdí, pak říká naprosté nesmysly. Na rovinu říkám, že jsme nikdy neměli s letištěm jiné plány, než že by na Letišti Hradčany probíhal výcvik armády. Naše snaha je tedy naprosto jednoduchá. Proto některým reakcím z oblasti Ralska nerozumím.

Na závěr si vám dovoluji položit osobní otázku. Nestýská se vám po žurnalistice? Vždyť v roce 2003 jste získal Cenu Ferdinanda Peroutky za reportáže z války v Iráku, o devět let později jste obdržel Novinářskou cenu za otištěnou reportáž v magazínu Reportér o českých vojácích v Afghánistánu. Společně s Michalem Kubalou a Barborou Šámalovou jste mimo jiné autorem knihy Válka o Irák: očima tří českých reportérů. Navíc v Iráku jste se stal jediným českým „embedem“, jak se novináři akreditovaní přímo u koaličních vojenských jednotek nazývali.

Bylo by divné, kdyby mě někdy, jak se lidově říká, nesvrběly prsty. Zvláště, když vidím válku na Ukrajině, tak bych tam jako novinář hned kvůli zpravodajství vyrazil. Je ale zapotřebí si uvědomit, že člověk se nějakým způsobem vyvíjí a v roce 2010, kdy jsem s žurnalistikou skončil a přešel na Ministerstvo obrany, tedy na druhý břeh, tak jsem si už tehdy řekl, že není návratu zpět. A vlastně článek z Afghánistánu v magazínu Reportér, který jsme dělali společně s fotografem Danielem Hlaváčem, tehdy vojákem ze 4. brigády, dnes působícím ve 43. výsadkovém pluku, za nějž jsme dostali zmiňovanou cenu, jsem bral jako výraznou tečku za novinářskou kariérou.

Neříkám, že nikdy nebudu mít tendenci něco napsat, ale působit jako novinář už určitě nebudu. Upřímně mohu říci, že se mně po denní žurnalistice nestýská, nechybí mi. Navíc tematice obraně a bezpečnosti, která mě vždy zajímala, můžete v novinách věnovat jen poměrně malou část času. Proto jsem musel psát i o tématech, která pro mě tak poutavá nebyla. Tím nechci říkat, že jsem je odflákl, ale netěšily mě. S o to větší radostí jsem pak vojenská témata publikoval hlavně na svém blogu. A tak jsem se vlastně s novinářinou loučil už delší čas. Myslím, že se jedná o jednu životní etapu, která z mé strany definitivně skončila. Žádný novinářský žal skutečně nepocituji, protože resort obrany a vše, co se týká obrany naší země, je moje srdeční záležitost.

<https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/resort-obrany-je-moje-srdecni-zalezitost--rika-1-namestek-ministryne-obrany-frantisek-sulc-237329>